

Entered as Second-Class matter July 13th 1893, at the Post Office of Chicago, Illinois, under Act of March 3rd, 1879.

Ietai XXVI

CHICAGO, ILL., PENKTADIENIS, BALANDIS (APRIL) 6 d. 1917 M.

No. 14

Visiems "Lietuvos" Sandarbininkams, Skaitytojams ir draugams
velijame Linksmų Velykų.
"Lietuvos" Redakcija.

Didėji Karė.

Svarbiausiu pereinamajame savaitės atsitikimu yra apreiškimas karės stovio tarp Amerikos ir Vokietijos. Tas dar nėra karės pradėjimas, nereiškia dar kariuomenės pasiuntimo Europon pagalbon talkininkams, bet labai jau prie tikros karės priartina. Tas suteikia Amerikai galėjimą padėti talkininkams visokiais būdais ir be siuntimo kariuomenės Europon. Amerika gali talkininkams padėti savo tikrai tvirtu laivynu, atidaryti savo portus talkininkų laivams, o juos uždaryti vokiečiams laivams, gali talkininkams rūpinti amuniciją, ginklus, maistą ir tokius daiktus gabenančius laivus lydyti savo karaisiais laivais ir juos ginti nuo vokiečių užuolimų. Tas reiškia labai daug, bus tai labai didelė pagalba. Kongresas įneša reikalavimą, kad Amerika svarbiausiai Europoj karę vedančiai tautai, visam, prsavyje didžiausiajį simpatiją turintiems turbūt ne be pamato francuzams dovanotų karės palaikymui milijardą doliarų. Ar dovaną ta bus kongreso pripažinta, ar ne, pats sumanymas tiek pinigų dovanoti rodo jau, kaip visame pasaulyje francuzai yra godojami ir mylimi, kuomet jų priešų vokiečių visas civilizotas pasaulis nekentia, ypač jų palaikomos valdžios, nors niekas nežinąs, kad vokiečiai mokslininkai, raštininkai, dailininkai nemažai žmonių užsitaravo, bet jų nuopelnus naikina vokiečių tautos palaikoma žiauriausia pasaulyje valdžia, kuri mažai skiriasi nuo išverstos Rusijos despotiškos Romanovų autokratiškos valdžios. Visi suprantą, kad vokiečius doros ir didesnio teisingumo gali šiek tiek išmokyti vien karės pralaimėjimas, todėl pralaimėjimo karės jai ir linki. Kadangi francuzai šioj karėj daugiausiai veikia ir daugiausiai aukauja ne vien savo nauda, tai jiems civilizota žmonija ir linki karės laimėjimo, kad jie atgautų seną įtekme, kokią turėjo iki karės pralaimėjimo 1871 metuose, kuomet buvo civilizuoto pasaulio vadovais, kad galėtų atgauti vokiečių nuo jų paveržtas dvi provincijas.

Nors dar tikros karės Amerikos su Vokietija nėra, bet orie karės jau prieita, dar vienas žingsnis ir turės kilti karė su pasiuntimu kariuomenės Europon. Prezidentas, kaip rodo, dar vis nori jos išvengti, bet kur du vaidijasi, ten vienas taikos palaikyti negali, karė ir vokiečiai gali apsausti, kuomet Ameriką bus nepasirėngusi. Vokiečiai valdžiai tarnaujanti laikraščiai jau nuo senai gąsdina Ameriką, jog Vokietija apsauks tuoj Ameriką karę kuomet ginkluoti jos pirklyniai, ar kariški laivai paskandys nors vieną vokišką smariną. Bet tuščias tai gąsdinimas, nes viena Vokietija Amerikos pasiekti negali, betgi ji bijosi, kad Amerika, sumobilizavusi visas savo pajegas, nesiųstų kariuomenės talkininkams padėti. Kad sulaikyti namieje Amerikos kariuomenę, Vokietijos valdžia ir kirsto prieš Ameriką jos kaimynus—tai Mexiką, tai Japoniją, nors sukurstyti, kol-kas, nesiseka. Bet ir pati Vokietija gali mėginti bent Amerikos pakran-

riuos anglai nuo turkų atėmė; jiems teko taipgi Deltawah ir Šudiyah. Anglai sumušė turkus ir prie Sat-el-Adhat. Ap-skritai Mesopotamijoj turkai niekur atsilaukti neįstengia, o su-ėjus nglams kruvon su rusais, kurie peržengė jau Mesopotamijos rubežius, apie atsilaukymą ir kalbėti nebūna galima.

Itališkame fronte didesnių mušų nebuvo, nors italai laukia įsiverzimo Italijon sujungtų vokiečių ir austrų pajėgų, nes jų kariuomenės Alpj kalnuose žymiai tapo sudrūtintos. Vokiečiai tikisi, kad Italijoj dėl maisto stokos kils maištai, kurie palengvys jiems italų įveikimą. Ištikro Italijoj daug yra taikos trokštančių, bet jų yra visur, yra jų gal daugiau negu Italijoj net pačioj Vokietijoj tie vokiečiai taikos šalininkai sutiktų net išvyti savo kaizerį ir jo šeimyną, kad tik tas išbadėjusiam kraštui taiką galėtų atgabenti. Italijoj buvo demonstracijos dėl maisto stokos, bet didesnių maištų nebuvo; demonstracijos gi greitai tapo suvaldytos.

Apsiriko vokiečiai ir ant Rusijos. Vokiečiai tikėjosi, kad išvertus carą valdžią, jos šalininkai stos sosto apgynime ir su-kels maištus visoj Rusijoj ir tie maištai suris rankas naujosios valdžios ir ją privers kad ir sky-norių tiek surinkti nebus lengva, reiks griebtis prievartos, kaip tai yra Europoj, kur kariuomenėn turi stoti visi tinkami, lygiai milionieriai, kaip ir varguliai, o Vokietijoj ir Francuzijoj ir kurigai turi eiti karėn su kovabi-nu rankoj. Bet įvedus ant tokių pamatų kaip Europoj priverstiną tarnavimą kariuomenėj visų tinkamų vyrų, Amerika gali turėti ne milijoną, bet 10 milijonų kariuomenės, ir tai ne vien vargulių ir darbininkų, bet ir pralobėlių darbdavių. Tokios pagalbos talkininkams užtektų galutinam vokiečių kapkludymui.

Vokiečių submarinai Francuzijos pakrantėse paskandino pirmą Amerikos pirklyninį kanuolėmis apginkluotą garlaivį Aztec. Jo įgula susijė iš 39 žmonių, o tame buvo 16 amerikony. Dar nežinia, kiek iš įgulos žmonių išsigelbėjo. Truksta 11 žmonių. Laivas turėjo 3,727 tonus įtalpos. Tuom tarpu karės stovis yra tik su Vokietija, su kitais jų pagalbininkais karės stovio dar nėra, nors diplomatiškai ryšiai su Austrija jau taipgi pertraukti. Bet kiti šioje karėje didelės rolės nei nelošia.

Piet-rytiniam, taigi Balkanų fronte, Macedonijoj veikia vien artillerija. Tas pats yra Monastiro distrikte. Čia pasitaiko taipgi didesnių patalių susirėmimai, bet nieko svarbesnio iki šiol nei viena pusė nenuveikė. Kaip rodo, su naująja Rusijos valdžia, Ruri išsizada užgrobinys, išsizada net Konstantinopolio, Turkija ir Bulgarija greičiau susitaisys, negu su trokščiančia svetimų kraštų, kad jos tarnai turėtų progą spausti ir išnaudoti užkariuotų kraštų žmones. Susitaisius Turkijai ir Bulgarijai ir Vokietijai bent Balkanuose greitai savo lošį pralošytų. Norą taikytiesi su naująja Rusijos valdžia išreiškė ir svarbiausias Bulgarijoj vokiečių šalininkas—ministerių pirmininkas Radoslavov.

Mesopotamijoj anglai nuo Bagdado žengia vis toliau, stumia jie turkų kariuomenę į šiaurį. Anglai pasiekė jau miestą Khanizin, 100 mylių į šiaurį nuo Bagdado, prie Persijos rubėžių, kur sueis kruvon su rusų kariuomenė ir veiks drauge prieš turkus. Prie Khanizin buvo vienas iš didesnių mušų ir anglams teko dikčiai turkų nelaisvį ir nemažai ginklų ir amunicijos. Didėsniai mušiai buvo taipgi prie Šahroban ir prie Kizil Rohat, ku-

Amerika Pradeda Karę.

KARIŠKOJO KONGRESO SUSIRINKIMAS.

Washington, D. C. Neapžebotus siautimas vokiškų submarinų, kurie be jokio atsižvelgimo į tarptautiškus įstatymus, nei žmoniškumo principus pradėjo skandinti viską, ką jie tik surado Atlantiko vandenyne, privertė Amerikos valdžią greičiau veikti—ypač kad diena nuo dienos nesė vis didesnius pavojus: Amerikos laivai buvo taip pat skandinami kaip ir karianjančių viešpatijų, Amerikos piliečių su kiekviena diena vis daugiau žudavo. Prezidentas Wilson, matydamas, kad nei žodžiais, nei notomis, nei grąšinimais negali jau toliau sulaikyti vokiškos valdžios, paskubino suaukti extra sesiją naujojo kongreso. Išpradžių jis buvo šaukiamas ant 16 d. šio mėnesio, bet nuskindinimas trijų Amerikos laivų ir žuvmias Amerikos piliečių privertė jį veikti kuogreičiausiai. Pereitą panedėly tapo suauktas bendras abiejų kongreso butų posėdis ir prezidentas Wilson padarė susirinkusiems tautos atstovams pranešimą, kuriame jis apskelbė, kad dabar Amerika neturi kitokio išėjimo, kaip tik apskelbti Vokietijos valdžiai karę, nes jokios vėtos priemonės jau negali nieko gelbėti.

Susirinkus kongresui panedėly, tuojaus pradėta jis organizuoti: išrinkta atstovų buto spykerio buvusį spykerį Clark'ą, išrinkta taipgi visus reikalingus komitetus ir t.t. Tas užėmė iki 8 val. vakaro.

Iki tam laikui policija ir kariuomenė apvalė kapitolių ir jo apie linkes nuo visų, kas tik neturėjo inėjimo tikieto į kapitoli. Didžiajai taipgi dabota, kad koks fanatikas nepasikėsintų ant prezidento gyvasties, kuomet jis va-

kiečius atgal ir jie iki šiol, nors žadėjo priešus į kilpas pagauti ir juos sumušti, jų nei sulaikyti neįstengia, bet pats turi vis trauktis. Vieną tik dieną anglai nuo vokiečių atėmė 8 miestelius prie pačios Hindenburg linijos prie kelio į Cambrai ir paėmė dikčią nelaisvį. Paskui išvaikė smarkiai besipriešinančius vokiečius prie Neuville. St. Vaast, j rytus nuo Loos ir į šiaurį nuo Ypres. Anglų kariuomenė priartinio jau prie miesto St. Quentin, kurį vokiečiai, matydami nesitikėdami palaikyti, naikina. Anglai užėmė jau Epehy ir Peziere. Apvaldė taipgi girią Sačiams laimėjimus, o rusų pralaimėjimus, karės frontuose ne tiek atgabendų jų ginklų, kariuomenės gerumas ir jų vadovų gabumas, kiek pasidavimai rusiškų karvedžių karės pradžioj, stoka ginklų ir amunicijos, pasidavėlių pagimdyta. Dabartiniai karvedžiai ir kariuomenė išreiškė ištikimumą naująja Rusijos valdžiai ir taikos nenori, kol vokiečiai nebūs išvyti iš kusijos teritorijos. Dabar ir karvedžiai ir kareiviai prieš vokiečius veikia geriau negu caro valdžios karvedžiai, vokiečiams pasidavę. Taigi su Rusijos revoliucija vokiečiai negeriausiai padarė biznį, ypač kad naujoji valdžia mokėjo ir pirmą prispaustų tautų išgausti pritarimą, taigi ji turi visos Rusijos pritarimą.

Lietuvų buvo maži susirėmimai prie Iukstos ir Postavų, bet visur vokiečiai tapo atmušti. Atmušta vokiečių užpuolimai prie Lucke austras atmušta prie Kirlibaba. Ir Rumunijoj prie Jakobeno ir Val Patna rusai su-laukė vokiečių pirmyn žengimą. Vakariniam karės fronte francuzai ir anglai vis dar varo vo-

Žada Laisvę Lietuvai.

Kunigaikštis Lvoff, Rusijos ministerių kabineto premieras ir dabartinės valdžios galva, prisiuntė sekantį kablegramą Tėvynės Mylėtojų Draugijos prezidentui, Dr. A. J. Zimontui, Chicagoje.

Petrograd, April 1st, 1917.

President of the Association of Lithuanian Patriots, Chicago.

Deeply touched by your telegram. I am convinced that the freedom of Lithuania will be built now when the freedom of all nations is an absolute principle, and free Russia will do her duty for her Lithuanian brother.

Prince Lvoff.

Lietuviškai išve-tus:

Prezidentui Tėvynės Mylėtojų Draugijos, Chicagoje:

Giliai [esu] sujudintas Jūsų telegramu. Aš esu persitikrinęs, kad Lietuvos liuosybė bus subudavota dabar, kuomet visų tautų liuosybė yra absoliutiškės principas, ir laisva Rusija atliks savo pareigą sulyg savo Lietuviškojo brolio.

Kunigaikštis Lvoff.

Viršminėtas kunigaikščio Lvovo telegramas yra atsakymas į pasveikinimą, kurį Tėvynės Mylėtojų Draugijos prezidentas buvo išsiuntęs naujai Rusijos valdžiai ir kuris skambėjo sekančiai:

Prince Lvoff, Premier, Petrograd.

On the mo n of the birth of Russia's freedom the Association of Lithuanian Patriots of America begs Your Excellency to accept the expression of its profound joy and sympathy. Long live great Russia!

Viršminėtas kunigaikščio Lvovo telegramas yra paliudijimu, kad lietuviai, kovodami prieš senąją rusų valdžią, bet draugiškai užsilaikydami sulyg rusų demokratiškos tautos, nepadarė klaidos ir neapvykė: kaip tik laisva rusų tauta paėmė valdžios vadeles į savo rankas, jos pirmu žingsniu buvo nušluoti persekiojimo kity tautų politiką, kuria vadovavosi senoji valdžia. Vieton skriaudimo ir persekiojimo pavergtų tautų, naujoji Rusijos valdžia tuojaus užreikė, kad "visų tautų laisvė yra absoliutiškias, neatmainomas principas" ir kad todėl ir "Lietuvos laisvė dabar bus atstatyta."

(Skaitykite "Apžvalgoj")

musų tautos ir mūsų žmonių butų ignoruotos ir laužomos. Tos skriaudos, prieš kurias mes dabar stojame, yra visų skriaudų. Jos siekia pačių šaknų žmonijos gyvenime.

Giliai atjausdamas didelę atsakomybę, sako prezidentas, bet nesvyruodamas prieš išpildymą mano pareigos, uždėtos ant manęs per šios šalies konstituciją, aš patariu kongresui, kad jis apskelbtų Vokietijos valdžios staruosius pasielgimus kaipo karės žingsnis prieš Suv. Valstijas ir kad kongresas formaliskai pripažintų, kad karės stovis, prie kurio Vokietija šią šalį priver-tė, prasidėjo.

Ką Amerika Darys.

Čia prezidentas nurodo, ką Amerika privalo daryti, kare prasidėjus.

1) Amerika privalo markiausi būdu prisidėti, kaip patari-mais, taip ir veikimu prie tų valdžių, kurios dabar kovoja su Vokietija—tarp kit-ko, privalo tams valdžioms suteikti piniginių kreditą (paskolas) lengviausiomis išlygomis;

2) Privalo suorganizuoti ir mobilizuoti visus savo išteklis, kad pristatyti užtektinai amunicijos ir karškos medžiagos;

3) Tuojaus sustiprinti ir visais atžvilgiais pilnai prirengti karišką laivyną,—ypatingai pagaminti laivynui tinkamiausias priemones veikimui prieš submarinus;

4) Tuojaus padidinti Suvienytų Valstijų armiją mažiausiai 500,000 kareivių, kurie sulyg prezidento nuomonės privalo būti parinkti sulyg visuotinos karškos tarnystės principo ir išleisti įstatymą, kuris leistų padidinti kariuomenę tokiu pačiu skaitliu ir atieityje, jeigu tam būtų reikalingas. (Tas reiškia, kad prezidentas pataria įvesti priverstiną visuotiną karišką tarnystę sulyg tam tikrai išdirbtų įstatymų, kad laike karės visi lygiai neštų karės sunkenybes. Ta įstatymas, be abejonės, būtų tik laike karės, kaip kad buvo laike Civilizkos karės).

5) Kongresas turi paskirti tam tikras sumas pinigų, reikalingų karės išlaidoms; šitos sumos privalo būti surinktos per tam tik-

rus, gerai sumanytus mokesčius. Prezidentas nepataria užtraukti didelių paskolų.

6) Besirėngiant tokiu būdu prie veiklios karės, tuom tarpu be mažiausio atidėjimo suteikti talkininkams kuodidžiausią pagalbą amunicija, ginklais, pinigais, maistu ir visa kuom, kas tik jiems reikalinga pasekmingesnei kovai.

Smulčiau apie šituos visus dalykus prezidentas žadėjo praneš-ti vėliau per tam tikras kongres-o komisijas, kurios tuomi užsi-imis.

Autokratija Turi Eiti Lauk.

Toliau prezidentas pažymėjo, kad tai nėra karė prieš vokiečių tautą, su kuria Amerika visados draugavo, bet kova prieš Vokietijos autokratišką ir militariską valdžią; tai yra kova už viso pasaulio žmonių liasvę, kad jie galėtų pasiliuosuoti nuo despotizmo, susitvarkyti t.p., kaip pamonės ir tokiu būdu išvengtų ateityje tokių baisių karių, kurias dabar surengė autokratiškos valdžios, pripildžiusios visas šalis šnipais ir intrigomis, kurios galų-gale turi priversti prie karės skerdynių. Žmonijos laisvė negali gyvuoti ir bujoti ten, kur intrigos, suokabliai ir šnipai sukirmia ir supado viešpatiją ir žmonių garbę ir sąžiniskumą,—o jie veikia ne tautų labui, bet siauram savo kilių labui.

Sveikina Laisvą Rusiją.

Rusijos įstabi revoliucija priduo-da prezidentui vilties, kad pasaulio ramybė greitai užvieš-pataus, kad naujoji Rusijoj pasaulis įgijo sau naują ir ištiki-mą laisvės draugą. Rusija, t. y. jos tauta ir pirmiaus buvo demokratiška ir teisybė bei ramybė mylinti tauta. Rusijos autokratija, kuri valdė šalim, nebuvo rusiška; Rusija tauta, nusikra-čius ją, prisidėjo su visa savo galybe prie tų įiegy, kurios kova už pasaulio laisvę, už teisybę, už žmonių ramybę. Štai naujas, tinkamas partneris garbės lygai.

Vokiška valdžia, Prusiška mi-litariska autokratija nebuvo, nė-ra ir negali būti Amerikos drau-gas. Apie tai Amerika persitik-rino iš to, kada pačioj pradžioj karės Vokietija pripildė Ameri-

